

Hoogheemraadschap van Rijnland
Klantcontactcentrum
J.W.P. de Groot
Archimedesweg 1
2333 CM Leiden

Datum 9 december 2021
Behandeld door W. Nagel
Telefoonnummer 06-83630314
Ons kenmerk 65101-2021-29
Natuurgebied Nieuwkoopse plassen
Onderwerp Zienswijze concept WBP6 Rijnland

Geachte dijkgraaf en hoogheemraden van Rijnland,

Natuurmonumenten en de Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland (NMZH) maken graag gebruik van de mogelijkheid om een zienswijze in te dienen op 'Ontwerp Waterbeheerprogramma 2022-2027' (WBP6) dat momenteel ter inzage ligt.

Bij deze spreken wij allereerst graag onze waardering uit voor de inspanning die gepleegd is om het geheel aan activiteiten van Rijnland, in het bijzonder wat betreft de vier kerntaken van het HHR, in kaart te brengen. Kritisch zijn wij echter over de inzichtelijkheid van de digitale presentatie van de plannen. De vele doorklikmogelijkheden en gepresenteerde dwarsverbanden maken het voor de lezer lastig om een duidelijk overzicht te krijgen van relevante thema's en bemoeilijken de vindbaarheid van onderwerpen.

Hieronder vindt u thematisch geordend een aantal kanttekeningen bij het ontwerp WBP6, waarvan wij hopen dat u deze zult meenemen bij de vaststelling van het definitieve WBP6.

Algemeen

In de door u geformuleerde visie merkt u op dat o.a. in antwoord op klimaatverandering 'fundamentele keuzes' noodzakelijk zijn. Wij zijn dit met u eens. Helaas moeten wij tegelijkertijd constateren dat in de programmatische uitwerking van de visie fundamentele keuzes niet gemaakt worden, bijv. op het vlak van het peilbeheer (zie hierna). Het conceptprogramma is daarnaast in zeer algemene termen gesteld.

Ten tweede, wat specifiek de concrete doelen en maatregelen zijn in het WBP6 blijft daardoor onduidelijk, ook al omdat het ontbreekt aan (cijfermatige/afrekenbare) criteria c.q. normen waaraan het beleid moet voldoen teneinde de gestelde doelen te kunnen bereiken.

Aan Hoogheemraadschap van Rijnland, J.W.P. de Groot
Datum 9 december 2021
Ons kenmerk 65101-2021-29
Onderwerp Zienswijze concept WBP6 Rijnland
Pagina 2 van 4

Er is ook een stappenplan nodig, waarin per half jaar doelen worden geformuleerd, die niet vrijblijvend zijn. Er dient tevens aangegeven te worden wat er gebeurt als de deeldoelen niet gehaald worden.

Een derde meer algemene kanttekening betreft uw inzet op samenwerking op basis van wederkerigheid. Het spreekt voor zich dat u rekening houdt met alle belangen en belanghebbenden in de uitvoering van het beleid. Maar tegelijkertijd vraagt de ernst van de situatie als het gaat om bodemdaling, klimaatverandering en waterkwaliteit om een krachtadig optreden van het HHR; dit op basis van eigen bevoegdheden en verantwoordelijkheden, in het bijzonder waar het toezicht en handhaving betreft. Een dergelijke opstelling missen wij in het voorliggende concept.

Er dient opgemerkt te worden dat als de einddoelen voor het waterbeheerprogramma niet gehaald worden, er Europese sancties verwacht worden.

Waterkwaliteit

Zoals u zelf aangeeft, is de waterkwaliteit in Rijnland beneden de maat, zowel in de 40 KRW-wateren als in de overige wateren. Op basis van de door u aangehaalde Nitraatrapportage 2020 wordt zelfs voor een verslechtering gewaarschuwd. Dit sombere beeld wordt bevestigd door de recent gepubliceerde Atlas Natuurlijk Kapitaal en door het door Natuur en Milieu uitgevoerde onderzoek naar 'overige wateren'. Uit dit laatste onderzoek blijkt dat in Rijnland bijna 90% van de overige wateren van matig tot slecht scoort op het punt van waterkwaliteit.¹ Waterkwaliteit in de KRW-wateren valt sec niet onder de inzageprocedure. Maar de matig tot slechte toestand van de wateren in Rijnland nopen ons om nogmaals te benadrukken dat extra inspanning noodzakelijk is om de permanente influx van verontreiniging terug te dringen. Daarbij gaat het om verontreiniging door land- en tuinbouw en melkveehouderij (nitraten, fosfaten en gewasbeschermingsmiddelen), maar ook uit andere bronnen. Zonder zo'n extra inspanning op basis van concrete maatregelen en normen zal Rijnland niet in staat zijn om uiterlijk in 2027 de belangrijkste doelen van de Kaderrichtlijn Water te realiseren, waarbij bedacht moet worden dat het hierbij gaat om dwingend EU-recht. Concreet stellen wij voor dat u in het definitieve WBP6 expliciete grenswaarden voor de waterkwaliteit opneemt, die gekoppeld worden aan de meetjaren 2023 en 2025. Op die wijze kan bij onvoldoende verbetering van de ecologische kwaliteit van de Rijnlandse wateren tijdig worden ingegrepen met, indien nodig, afdwingbare maatregelen. Het is tevens belangrijk om verantwoordelijkheden te benoemen. Wie is de vergunning verstrekker (gemeente, omgevingsdienst, waterschap), op basis van welke criteria zijn vergunningen verstrekt, hoe (vaak) vindt controle plaats, hoe wordt er door het bevoegd gezag gereageerd bij overtredingen. Hoe vaak is er ingegrepen? Wordt deze status quo in het waterbeheersplan gehandhaafd, of verbeterd? Zoja, met wie wordt er samengewerkt?

¹ Onderzoek 'Vang de watermonsters', gepubliceerd door Natuur en Milieu op 18-11-2021; Atlas Natuurlijk Kapitaal, 'Meer zicht op toxische druk in Nederlands oppervlaktewater', 4-11-2021.

Aan Hoogheemraadschap van Rijnland, J.W.P. de Groot
Datum 9 december 2021
Ons kenmerk 65101-2021-29
Onderwerp Zienswijze concept WBP6 Rijnland
Pagina 3 van 4

Waterkwantiteit

Natuurmonumenten en de NMZH waarderen het dat in het WBP6 onder de noemer van 'Zoetwateraanvoer' een stapsgewijze vergroting van de capaciteit van de KWA wordt aangekondigd. Vergroting van de KWA-capaciteit is voor Natuurmonumenten cruciaal voor verbetering van de waterkwaliteit in de Nieuwkoopse Plassen. Wij dringen er dan ook op aan om dit beleid verder te intensiveren, maar vooral ook om in combinatie daarmee de mogelijkheden tot het vasthouden van zoet water verder te exploreren en te implementeren, zodat deze noodzakelijke aanvoer tot een minimum kan worden beperkt. De aanleg van waterbergingen om meer water vast te houden komt bovendien ook het natuurbehoud ten goede.

Bodemdaling en waterpeilbeheer

Minder positief zijn we over de passages in WBP6 over bodemdaling, mede in relatie tot peilbeheer. Bodemdaling wordt weliswaar als probleem genoemd, in het bijzonder bij de landschapstypen 'veen' en 'steen'. Maar in het WBP6 wordt bodemdaling slechts in zeer algemene termen besproken en gemeld dat het een maatschappelijke vraag is en niet een vraag voor de waterbeheerder. Dit is wel een mooie manier om te zeggen dat het waterschap niet de handschoen op wil pakken om dit urgente probleem op te lossen. Graag zien we in het WBP6 concrete maatregelen voorgesteld om bodemdaling te verminderen c.q. te stoppen. Dit valt wel degelijk onder de verantwoordelijkheid van een waterschap en wordt ook onderschreven door de eigen woorden dat bij het landschapstype 'veen' wordt opgemerkt dat in enkele gebieden de bodem zo snel daalt 'dat een overgang naar andere vormen van landbouw noodzakelijk is'.

Wij bepleiten zo'n aanpak niet alleen in relatie tot het tegengaan van bodemdaling. De voordelen ervan betreffen ook het terugdringen van CO₂-uitstoot, het verminderen van de uitspoeling van sulfaat en niet in de laatste plaats het verbeteren van de biodiversiteit in brede zin doordat natte veenbodems meer plaats bieden aan weidevogels en inheemse planten én het oppervlaktewater minder zwavel bevat. Zwavel spoelt namelijk uit wanneer veen oxideert. Hierdoor laden waterbodems, óók in de beschermde natuurgebieden die afhankelijk zijn van inlaatwater, verder op met zwavel. Het gevolg hiervan is dat daardoor de waterbodems giftig beginnen te worden voor de wortels van waterplanten. Dit gebeurt in de huidige situatie al in de laagveengebieden, waardoor ook steeds grotere risico's op interne eutrofiëring ontstaan, met bijbehorend biodiversiteitsverlies.

In dit verband wordt in onze ogen in het concept te weinig aandacht besteed aan de N2000 gebieden op het grondgebied van Rijnland. Er wordt slechts gesproken over indien nodig aanvullende maatregelen, terwijl de ecologische toestand van deze gebieden onder grote druk staat (zie hiervoor onder het kopje Waterkwaliteit). Ook voor Rijnland geldt de plicht zich optimaal in te zetten voor bescherming van deze gebieden en verbetering van biodiversiteit en waterkwaliteit. Het besef daarvan klinkt ons inziens te weinig door in het ontwerp WBP6.

Financiën

Tot slot valt ons op dat bij het onderdeel financiën bij de verdeling van kosten per programmaonderdeel het programma schoon en gezond water in vergelijking met de andere programma's slechts een klein deel van het budget krijgt. Slechts 5% van het jaarlijks beschikbare budget wordt aan schoon en gezond water besteed. Gezien de opgave waar

Aan Hoogheemraadschap van Rijnland, J.W.P. de Groot
Datum 9 december 2021
Ons kenmerk 65101-2021-29
Onderwerp Zienswijze concept WBP6 Rijnland
Pagina 4 van 4

Rijnland zich in de komende periode voor gesteld staat als het gaat om verbetering van de waterkwaliteit, lijkt ons dit een te gering bedrag om uiteindelijk het verschil te kunnen maken.

Afsluitend

Natuurmonumenten en de NMZH hebben het concept WBP6 van Rijnland beoordeeld aan de hand van de trefwoorden ambitie, urgentie, mate van concreetheid en de eigen rol van Rijnland. Onze conclusie is dat het voorliggende concept zeker ambitieus is en op tal van terreinen de goede richting aangeeft; dit mede tegen de achtergrond van prangende vraagstukken als klimaatverandering en bodemdaling. Maar tegelijkertijd zien wij de urgentie om het watersysteem op orde te brengen met als doel een klimaatbestendig, schoon en duurzaam waterbeheer nog onvoldoende terug. Dit is mede een gevolg van het ontbreken in het WBP6 van concrete doelen en afrekenbare water(beleids)maatregelen en de ons inziens te grote inzet op samenwerking met partners op basis van wederkerigheid. Juist de omvang van de opgave waarvoor wij allen staan, vraagt van Rijnland een actievere, krachtigere en zelfstandigere opstelling.

Met vriendelijke groet,

Mede namens Alex Ouwehand (directeur Zuid-Hollandse Milieufederatie),

Anneklaar Wijnants

Provinciaal Ambassadeur Zuid-Holland Natuurmonumenten